

A próféták keletkezése hosszú és összetett folyamat eredménye. A próféták ugyanis alapvetően szónokok és nem írók voltak: igehirdetésük megőrzésében, egységesítésében, értelmezésében és kiegészítésében nagy szerepe volt tanítványi köröknek, koruknak és elsősorban fogsági élményeiknek. „Ez a megkülönböztetés — a próféták szavai és a hagyományozás során történt továbbértelmezés, kiegészítés — nem a könyv egyes részeinek sugallmazottság-értékét, hanem történeti keletkezésének körülményeit s vele teológiai sajátosságait akarja megvilágítani. Ugyanis a próféták könyveinek kezünkben levő végső formája az isteni kinyilatkoztatás közlöje, s a próféták egykor hirdetett tanítása és annak Isten népében kiváltott hatástörténete egyaránt a sugalmazó Isten műve” (207. o.).

Szentföldi zárandoklat után valóságban látjuk a Biblia környezetvilágát. Ugyanúgy az irodalomtörténeti vizsgálódások ismeretében világosabban látjuk a szent szövegek értelmét és eszmevilágát. A szent könyvek kor- és vallástörténeti hátterének, felosztásának, tartalmának, keletkezésének ismertetése után az egyes próféták tanításának összefoglalását olvashatjuk. Szívhez szóló, gazdag élményt ad minden ilyen áttekintés: mit tanít az Istenről, Sionról, Dávid házának dicsőségéről Izajás; hogyan szól az embernek Isten iránti elkötelezettségéről, az Istennek és népének kapcsolatáról Jeremiás; miként prédikál Ezekiel Jahve dicsőségének megjelenéséről, az ítélet hirdetéséről, az isteni büntetésről, a bűnökért való felelősségről, az üdvösség ígértéről. Mindegyik téma felér egy lelkigyakorlatos beszéddel. Deutero-Izajásnál a monoteista hit egyetemes távlatra nyílik: Jahve a történelem és teremtés ura, az egyetlen Isten, az üdvözítő Isten, végül pedig az üdvösség közvetítője, az Ebed Jahve dalok Szolgája.

A többi írással foglalkozó részből a Zsoltárok könyvéénél kell elidőznünk, mivel ez a könyv „különleges helyet foglal el az Ószövetség írásai között, mert a zsidóságnak, majd a kereszténységnek egyaránt imakönyve lett” (542. o.). A szerző kutatja a zsoltárok korát, műfaját, istentisztelettel való kapcsolatát, önállóságát és függőségét, témaköreit. A tudományos kutatás előtt nem ismeretlen a rabbinikus zsidóság és a keresztény liturgia kedvenc gondolata, hogy a zsoltárszövegeket, az eszkatológikus-messziási értelmezési módot követve, a végidőki várakozásokra alkalmazza. Keresztény imaéletünk ebben Urunk példáját követi, aki a keresztfán a 22. zsoltárt intonálja és az emmauszi tanítványoknak, majd az apostolokhoz intézett utolsó szavaival megmagyarázza: „Be kell teljesednie mindannak, amit rólam Mózes törvényében, a prófétákban és a zsoltárokból írtak” (Lk 24,44). A két felfogás — az irodalomtörténeti vizsgálódás és hitéleti eszmélődés — párhuzamosan fut: az egyik hátteret ad, a másik továbbfejleszt és kiegészítésül szolgál.

A szerzőt, akiben korábbi tanítványt tisztelek, nem kell hosszan bemutatni. Rómában végzett szaktanulmányokat, és ma a Budapesti Központi Hittudományi Akadémia tanára s dékánja.

A Szent István Társulat, mint az évek során, most is jól fésült kiadványt, szép kiállítású könyvet ad kézbe. A kiadást gondozó Puskás Mária és Kuruczleky Ilona felé nem hiába mond köszönetet az előszóban a szerző. A könyv európai színvonalat és a honi teológiai kiadványok sorában magas értéket képvisel.

Liptay György

Umberto de Vanna könyvei fiataloknak: 1. Mi értelme az életnek? OMC, Bécs 1986. 32 o. 2. Hinni? Tizenhat éves fejjel? OMC, Bécs 1986. 32 o.

1. Szerzőnk első könyvével segíteni igyekszik a serdülőknek, hogy megtalálják az élet értelmét és célkitűzéseit. Számos idézetet találunk fiataloktól. Az első rész serkenti a serdülőt, hogy vegye kezébe jövőjét, míg a második a jelen és a jövő feszültségeit ecseteli, majd a „kispolgári eszményeket” ismerteti: „Csak a mának élők!” „Olyan rövid az élet, igyekszem a legjobbat kihúzni belőle!” Stb. „Lassított fölvételként” arra is kitér, hogyan élnek a mai fiatalok: utal ruházatokra, kedvteléseikre, fogyasztási hajszájukra; a szabadszerelemre és a durva életre. Arra buzdítja végül a

fiatal, hogy maga döntsön, és keresse a helyes utat a fölfogások „tarka vásárában”. Segítségként — a harmadik rész — a Bibliához vezet és Jézust mint olyan példaképet állítja az olvasó elé, aki egyben kihívás és, aki feltárja az élet értelmét. Jézus hétköznapjainkra szabott programja, a feltétlen szeretet ösvénye.

2. A második füzet nyomdatechnikai és módszertani felépítése egyezik az előzőével. Az első rész rámutat a fiatalok igényére, miszerint szeretnének „tegeződni Istenel”, ami tulajdonképpen azt jelenti: meggyőződésből hinni. Ehhez viszont most, tizenhat éves fejjel kell „föltankolni”! A tét ugyanis: Továbbjutsz-e vagy megbuksz a hit iskolájában? — állapítja meg a II. rész. Érdekes nyilatkozatokat találunk itt pl. arról: Miért nem hisz, aki nem hisz? Elmerenghetnek a fiatalok társaik szavain: „Nem hiszek, és kész!” „Nem hiszek, mert régebben kényszerítettek rá!” „Nem hiszek, de boldog sem vagyok!” ... Majd az istenképeket sorakoztatja fel a szerző: a „superman” Isten, az „ezeregyéjszaka” Istene, az erkölcsvédelem istenképe ... Aki a személyes hit felé halad, annak kritikával kell szemügyre vennie ezen istenképeket; a kereszténységet pedig, mint „kalandot” kell szabadon vállalnia — olvassuk a 3. részben. Maguk a fiatalok mondják el, miért döntöttek a hit mellett: „Nincs igaztöbb dolog a Jézus Krisztusba vetett mély hitnél!” „Bár tökéletesen szokatlan életstílusra hív, mégis boldogságot kelt!” ... A keresztény tulajdonképpen apostol, mert olyan személy, akire Isten rábíz más embereket — mondja szerzőnk a füzet végén.

Umberto de Vanna könyveivel öntevékenységre és önállóságra serkentik serdülőinket. Minden tárgykör végén a fiataloknak ajánlja, hogy a rész kérdéseket beszéljék meg egymás között és önállóan keressék a Szentírás választát kérdéseikre. — Mindkét füzet értékes olvasmány, mert egyszerű szavakkal segíti a fiatalt az élet értelme és az érett hit keresésében, de megélésében is.

Teleki Béla

I. Biffi — F. Vignazia: Az Eukarisztia és története. Agapé, Novi Sad, 1984.

Isten népe a történelemben. Ideálok. A Szabadkai Egyházmegye Hitoktatói Tanácsa. Szabadka, 1985. 112 o.

Ismét két jelentős munkával gyarapították a bácskai kiadók a katolikus magyar irodalmat.

Az Eukarisztia és története a „Keresztény kultúra képeskönyvei” sorozat első számát alkotja. Külalokban és felépítésében követi a „Biblia és története” sikeres sorozat köteteit. (Vö. Szolgálat, 71. sz.)

59, két-két oldalra terjedő pontban mutatja be az Eukarisztia titkát, kezdve az ószövetségi előképektől egészen a szentmise mai felépítéséig. Kiemeli az Eukarisztia áldozati és lakoma jellegét. Ugyel arra, hogy ne használja a keresztáldozat megismétlésének félreérthető megfogalmazását. Inkább annak megjelenítését domborítja ki.

A történelmi szemlélet lehetőséget nyújt arra is, hogy megvilágítsa az elégtelen vagy téves tanításokat, valamint a századok folyamán felmerült hangsúlyeltolódásokat. A szöveg és a képek szerencsésen egészítik ki egymást; a fordítás jó, gördülékeny. Általában a Szent István Társulat bibliafordítását idézi, kivéve pl. a 2. o. végén, amikor hidat terem a Krisztus által ünnepelt pászka és az újszövetségi „megemlékezés” között. — A remek kiállítású könyv kiváló ajándék lehet. Bevezet „az üdvösség csodálatos történetébe, hogy ezáltal mi is annak részesei lehessünk” (hátsó fedőlap).

Isten népe a történelemben c. kiadvány a bevált bácskai hittankönyvsorozat 7. kis könyve (vö. Szolgálat, 63. sz.). A mai fölfogásnak megfelelően nem adatokat és évszámokat halmoz, hanem — az alcím szerint — ideálokat mutat be, s általuk szemlélteti a krisztusi közösség életét két évezred folyamán. Hosszabban fejti ki az ősegyház életét (6 fejezet és egy ismétlő óra) valamint a középkor egyházát (8 fejezet). Az újkor és a jelenkor egyháza három-három fejezetet kap (az ismétlésektől eltekintve). Az Új pünkösöd c. fejezettel pedig napjaink egyház életét ismerteti a Vatikáni Zsinat bemutatásával.